

FIBULE DIN BRONZ DESCOPERITE PRIN DETECȚIE ÎN ZONA ORAȘULUI MEDIAȘ*

Mihai Chiriac
Viorel Ștefu

Fibula era, după cum bine se cunoaște, un accesoriu de bază al îmbrăcăminții romane. Aceasta era utilizată atât ca ac de siguranță, cât și ca agrafă, broșă, cataramă, înlocuind nasturii fiind purtată de ambele sexe, excepție făcând veritabila togă². La nivelul Daciei au fost descoperite și analizate, până în prezent, peste 3000 de piese, cele mai multe exemplare provin de la Porolissum - 536³, puțin, putem preciza, dacă ne gândim că într-un singur centru ca cel de la August au fost inventariate 3026 de exemplare iar la nivelul Galliei peste 10.000⁴.

Fibulele care fac obiectul studiului de față, în număr de 29 de piese (din care am reușit să identificăm tipologic și cronologic 27), au caracter inedit și au fost descoperite în intervalul 2014-2020 de pasionații cetățeni medieșeni Victor Dima senior și Victor Dima jr. care au donat Muzeului Municipal Mediaș aceste artefacte de fiecare dată, lucru laudabil și onest.

Din punct de vedere tipologic piesele se încadrează într-o serie de tipuri cunoscute la nivelul Daciei și Imperiului Roman, însă datorită faptului că toate sunt fragmentare și se afla într-o stare corozivă accentuată nu am reușit în acest prim demers să le încadrăm într-o subcategorie după modelul cercetătorului clujean Sorin Cociș; desigur un asemenea demers va fi posibil în viitor. Astfel avem următoarele tipuri, după cum urmează:

Fibule aucissa. Sunt două exemplare (fig. 1 și fig. 7⁵). Prima piesă (fig. 1) are corpul puternic profilat, decorat cu două nodozități de formă triunghiulară cu vârful ascuțit. În locul resortului este prevăzută cu un ax pivotant, dar acul de prindere lipsește în totalitate. Al doilea exemplar are corpul puternic profilat, fără urme de decor, piciorul piesei este scurt și terminat într-un buton, dar lipsește resortul și acul de prindere După cum se cunoaște în literatura de specialitate aria de răspândire a acestor tipuri o

* Prezentul studiu este în curs de publicare și în: Collegium Mediense XI.

² Dumitru Tudor, *Enciclopedia Civilizației Romane*, București, 1982, p. 314.

³ Sorin Cociș, *Fibulele din Dacia Romană*, Cluj-Napoca, 2004, p. 438.

⁴ *Ibidem*, p. 18.

⁵ Credit foto Sergiu Torok, Muzeul Municipal Mediaș.

reprezintă cele două Moesii și Dacia⁶. Analogii apropiate găsim la Apulum⁷, dar menționă, și cele de la Romula-Vârloș, Romula⁸ sau Dobrogea⁹. În privința încadrării cronologice toți specialiștii înclină spre intervalul cuprins între 150-220¹⁰. Faptul că acest tip de fibulă a fost descoperit mai ales în context militar ne face să considerăm că purtătorii cei mai fideli erau soldații, fie ei din trupe auxiliare sau legiuni¹¹.

Fibule ancoră. Reprezintă cele mai numeroase exemplare ale repertoriului nostru, fiind 6 exemplare (fig.4, fig. 6, fig. 8, fig. 9, fig. 12, fig. 29). Primul exemplar (figura 4.) are capul în formă de ancoră ale cărei brațe se termină cu un mic buton. Corpul, puternic curbat / arcuit, este decorat cu o nodozitate și cu două aripioare mici. Piciorul este scurt și se termină cu un buton. Lipsește resortul și acul de prindere. Al doilea artefact (figura 6) este o fibulă masivă cu capul în formă de ancoră cu brațele laterale rupte. Corpul, puternic curbat / arcuit, este decorat cu o nodozitate, continuată cu două mici "aripioare" dispuse în trepte. Piciorul este scurt și se termină cu un buton terminal masiv. Se păstrează atât acul, cât și resortul realizat din 11 spire. A treia piesă (fig. 8) este cea mai completă din acest tip și are capul în formă de ancoră cu brațe de mici dimensiuni. Corpul, puternic curbat / arcuit, este decorat cu o nodozitate. Piciorul este scurt și se termină cu un buton aplatizat, lipsind portagrafa. Acul și resortul, realizat din 12 spire, se păstrează în totalitate. A patra piesă (fig.9) are capul în formă de ancoră, cu brațe de mici dimensiuni și rupte la margini. Corpul, puternic curbat / arcuit, este decorat cu o nodozitate. Nu se păstrează piciorul și portagrafa. Se păstrează o mică parte din ac și resortul realizat din 10 spire. Penultima fibulă aparținătoare acestui tip (fig.12) este foarte fragmentară, capul în formă de ancoră, dar cu brațele rupte. Corpul, puternic curbat / arcuit, este decorat cu o nodozitate și aripioare dispuse către picior. Piciorul este scurt și terminat cu un buton. Se păstrează doar patru spire din resort, dar acul

⁶ Marius Gh. Barbu, Ioan Alexandru Bărbat, Daniel – Costin Țuțuianu, Ioana Lucia Barbu, Andrei Gonciar, Angelica Bălos, *Fibule romane descoperite în situl Rapoltu Mare – La Vie, jud. Hunedoara*, în: Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis, 11, 2019, p. 252.

⁷ *Ibidem*, p. 252; Doru Bogdan, Sorin Cociș, *Roman Brooches from Apulum*, în: Apulum, XLIII/1, 2006, p. 219-229, pl. II/10.

⁸ Sorin Cociș, Vasile Marinoiu, *Fibulele din Oltenia (I)*, în: Revista Bistriței, XIX, 2005, p. 102, 104.

⁹ *Ibidem*, p. 255.

¹⁰ *Idem*, *Fibulele din Dacia Romană*, p. 83; *Idem*, *Fibulele romane din Dobrogea*, p. 255; Sorin Cociș, Vasile Marinoiu, *Fibulele din Oltenia*, p. 103.

¹¹ Alexander Rubel, *Fibulele din teritoriul dintre Carpați și Prut în secolele II.a.Chr. – II p.Chr.*, în: Geto – dacii dintre Carpați și Nistru în secolele II î.H. – II p. Chr., S. Sanie, T. E. Marin (editori), Iași, 2011, p. 479; Sorin Cociș *Fibulele romane din Dobrogea*, p. 255.

lipsește în totalitate. Piesa este deformată, probabil atât din vechime, cât și din momentul recuperării. Ultimul exemplar capul în formă de ancoră ale cărei brațe se termină cu un mic buton. Corpul, puternic curbat / arcuit, este decorat cu o nodozitate și cu două aripioare mici. Piciorul este scurt și se termină cu un buton masiv. Lipsește resortul (se observă doar câteva urme de coroziune într-una dintre părți) și acul de prindere.

Acest tip de fibulă este răspândit în partea estică, dunăreană a lumii romane, fiind des întâlnit în Dacia, cele două Moesii, Dalmatia sau Pannonia¹². Originea acestui tip de fibulă a fost des disputată în literatura de specialitate; dacă E. Patek¹³ și I.H. Crișan¹⁴ le consideră o moștenire a civilizației traco-daco-illire, cercetătoarea sârbă I. Popovici¹⁵ consideră că a luat naștere pe cursul mijlociu al Drinei, fiind o moștenire a civilizației autohtone sub influență elenistică, în timp ce S. Cociș este de părere că zona inițială de producție a fost mai la nord, între sudul Pannoniei, nordul Dalmației și nord – vestul Moesiei Superior.¹⁶ Același autor este de părere că acest tip a fost purtat cu predilecție de către femei, iar ca origine etnică de populații romanizate de origine celto illiră¹⁷. În privința datării acestora susținem încadrarea în a doua jumătate a secolului II și prima jumătate a secolului III¹⁸.

Fibulă piciorul întors pe dedesubt. Piesa (fig. 2) reprezintă fibulă confecționată din tablă de bronz, cu capătul îngustat și piciorul repliat pentru formarea portagrafei. Pe corpul piesei se mai păstrează trei spire din portagrafă. Decorul este ștanțat și format dintr-o linie și un model în forma literei “X”. Lipsește resortul și acul de prindere. S. Cociș este de părere că acest tip de fibulă a luat naștere în Dacia de unde a fost exportată și în alte

¹² Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *Fibule romane din Dacia intracarpatică*, în: Revista Bistriței, XXIV, 2010, p. 205; Sorin Cociș, Vasie Marinoiu, *op. cit.*, p. 103.

¹³ E. Von Patek, *Verbreitung und Herkunft der römischen Fibelzypen von Pannonien*, Dissertationes Pannonicae, Ser. 2, 19, Budapest, 1942, p. 29-32.

¹⁴ I. H. Crișan, *Le tresor d Atel et ses relations balcano – danubiennes*, Dacia, N. S., III, 1959, p. 353-367.

¹⁵ Popovic, *Certain traits of the Roman Silver Jewelry Manufacture in the Central Balkans*, Starinar, XLVII, 1996, p. 139-148, 149-154.

¹⁶ Sorin Cociș, Vasie Marinoiu, *op. cit.*, p. 103.

¹⁷ Sorin Cociș, Vasie Marinoiu, *op. cit.*, p. 103.

¹⁸ Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 205; Sorin Cociș, Vasie Marinoiu, *op. cit.*, p. 103.

zone limitrofe¹⁹ și că a fost purtată atât de militari cât și de civili²⁰. În privința datării Gh. Diaconu le încadrează între 160-250²¹, K. Horedt în secolul III²².

Fibule cu genunchi. Există trei asemenea piese (fig. 3, fig. 13, fig. 28). Prima piesă (fig. 3) este puternic deteriorată. Se mai păstrează doar partea din corpul piesei, fără picior, portagrafă și acul de prindere. Piesa are urme intense de coroziune. Al doilea exemplar (fig. 13) are corpul puternic arcuit, iar după punctul de îndoire, către capul piesei, prezintă o lățire. Resortul păstrează doar urmele a trei spine, rupte. Portagrafa este realizată sub forma unui dreptunghi. Piciorul este scurt și terminat într-un buton. Ultimul artefact (fig. 28) are corpul înalt și puternic arcuit, iar în punctul de îndoire, către capul piesei, prezintă o lățire asemănătoare unui “genunchi” de unde provine și denumirea sa. Resortul este închis într-o rolă, fixată în capul fibulei, din care iese doar acul de prindere. Portagrafa este realizată sub forma unui cârlig. Piciorul este scurt și terminat într-un buton.

Suntem de părere că aceste fibule au luat naștere din fibulele puternic profilate iar zona de naștere pare a fi Noricum, Britannia sau chiar Barbaricum²³, însă exemplare au fost descoperite și pe limesul Germaniei Superior, Pannoniei, Moesiei sau Siria²⁴. În Dacia există foarte multe exemplare și se pare că avem de a face chiar cu un atelier la Napoca²⁵. Datarea acestui tip este finalul secolului II – secolul III²⁶ iar purtătorii ar putea fi militari deoarece în Dacia în proporție de 90 % asemenea piese apar în castralele din nordul provinciei²⁷.

Fibule puternic profilate. Avem două asemenea exemplare (fig. 5, fig. 11). Primul artefact (fig. 5) are capul ușor lățit. Corpul, puternic curbat / arcuit și zvelt, este decorat cu o nodozitate proeminentă, un mic buton și cu două linii incizate. Piciorul este scurt și se termină cu un buton aplatizat cu un

¹⁹ Sorin Cociș, Vasie Marinoiu, *op. cit.*, p. 103-104.; Barbu et alii, *op. cit.*, p. 254-255; Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 205.

²⁰ Sorin Cociș, Vasie Marinoiu, *op. cit.*, p. 104.

²¹ Gheorghe Diaconu, *Über die Fibeln mit umgeschlagenem Fuss in Dakien*, în: Dacia, N. S., XV, 1971, p. 248.

²² Kurt Horedt, *Die letzten Jahrzehnte der Provinz Dakien in Siebenbürgen*, în: Apulum, XV I, 1978, p. 222.

²³ Sorin Cociș, Vasie Marinoiu, *op. cit.*, p. 102.

²⁴ Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 205; Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, *Fibulele romane din așezarea de la Stupini*, în: Revista Bistriței, XXXII, 2018, p. 56.

²⁵ Sorin Cociș, Vasie Marinoiu, *op. cit.*, p. 102.

²⁶ Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, *op. cit.*, p. 56; Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 204; Barbu et alii, *op. cit.*, p. 252-254.

²⁷ Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, *op. cit.*, p. 56.

mic punct central. Lipsește resortul și acul de prindere. Al doilea exemplar (fig. 11) are, de asemenea, capul ușor lățit, iar corpul, puternic curbat / arcuit și zvelt, este decorat cu o nodozitate proeminentă și cu două linii incizate adânci. Piciorul este scurt și se termină cu un buton. Lipsește resortul și acul de prindere.

Analogii apropiate ale acestui tip de fibula foarte răspândită în Dacia întâlnim la Micăsasa și Țichindeal²⁸. Aria de răspândire este cuprinsă de Noricum, Pannonia, Moesia, Dacia²⁹ iar cronologic în perioada Hadrian – Marcus Aurelius³⁰.

Fibulenorico-pannonice. Sunt cinci exemplare încadrabile în acest tip (fig. 14, fig. 15, fig. 18, fig. 19, fig. 22). Primul exemplar (fig. 14.) este puternic fragmentar, păstrându-se doar piciorul scurt, terminat cu un buton proeminent, o parte din corpul piesei decorat cu o nodozitate și portagrafa realizată sub formă dreptunghiulară. A doua, a treia și a patra fibulă (fig. 15, fig. 18, fig. 19) au aceleași caracteristici descriptive (fig. 15) fiind puternic fragmentare, păstrându-se doar piciorul scurt, terminat cu un buton proeminent, iar portagrafa este mai înaltă și realizată sub formă dreptunghiulară. Ultima piesă mai păstrează doar piciorul scurt terminat cu un buton proeminent și o mică parte din corpul piesei, pe care se regăsește o nodozitate. Acesta este decorat cu o linie incizată în zig-zag și are secțiune patrulateră. Portagrafa este realizată sub formă dreptunghiulară.

După cum spune și numele zona de origine a acestui tip o reprezintă provinciile Noricum și Pannonia³¹, însă există numeroase exemplare descoperite și în Dacia Superior³². Analogii apropiate avem la Micăsasa descoperite în primul nivel de călcare al așezării³³ și Șeica Mică³⁴. Din punct de vedere tipologic fibulele norico-pannonice se încadrează în prima jumătate a secolului II³⁵.

Fibule cu corpul în formă de trompetă. Au fost descoperite două exemplare (fig. 16, fig. 17). Primul (fig. 16) are corpul ovoidal decorat pe margini cu incizii triunghiulare, în forma “dinților de lup”. Din piesă se mai păstrează o parte a acului de prindere și resortul format din opt spire. Al

²⁸ Sorin Cociș, *Fibulele romane din Dobrogea*, p. 254.

²⁹ Sorin Cociș, Vasie Marinoiu, *op. cit.*, p. 100; Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, *op. cit.*, p. 55; Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 203.

³⁰ H. Sedlmayer, *Die römischen Fibeln von Wels*, Wels, 1995, p. 24.

³¹ Adrian Husar, *Celți și germani în Dacia romană*, Cluj-Napoca, 1999. p. 179, 182.

³² Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 204.

³³ Adrian Husar, *op. cit.*, p. 180-182.

³⁴ *Ibidem*, p. 180; IDR III/4, 91.

³⁵ Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 204; Adrian Husar, *op. cit.*, p. 180-181.

doilea exemplar (fig. 17) are, de asemenea, corpul ovoidal, fără urme de decor. Piesa mai păstrează resortul format din șapte spire. Nu se păstrează acul de prindere, piciorul și portagrafa.

Arealul de origine este reprezentat de Pannonia, însă exemplare numeroase au fost descoperite și în Raetia, Noricum, Moesia³⁶. În Dacia fibule de acest tip provin cu precădere din zona centrală și nordică a Daciei Superior și sunt încadrabile în a doua jumătate a secolului I și a doua jumătate a secolului II³⁷.

Fibulă în formă de T. Fibula (fig. 23) este puternic fragmentară din care se mai păstrează doar o mică parte din corpul piesei, zonă unde se observă o nodozitate aplatizată. Piciorul este decorat pe margini cu câte patru creștături. Acest tip de fibulă este specific Daciei regăsindu-se pe tot cuprinsul provinciei, însă exemplare pot fi găsite și în alte zone³⁸. Cronologic se încadrează între sfârșitul secolului II și a doua jumătate a secolului III³⁹.

Fibulă Omega. Exemplarul (fig. 24) are corpul rotund, imitând forma literei “Ω”, dar cu capătul închis, terminat într-un semicerc pe care este atașat un model trilobat. Sistemul de închidere era realizat prin balama mobilă, care nu s-a păstrat. Corpul piesei, triunghiular în secțiune, este decorat pe marginea superioară cu puncte incizate. Răspândirea acestui tip de fibulă este una unitară în întreaga lume din Britannia până în Africa⁴⁰. Pe teritoriul Daciei Superior acest tip de fibulă este de departe cel mai răspândit⁴¹. Datarea pieselor este una largă din secolul I până în secolul III⁴².

Fibule geometrice emailate. Avem trei asemenea exemplare (fig. 25, fig. 26, fig. 27). Primul exemplar (fig. 25) are corpul plat, sub forma unui romb, realizat în trei trepte. Suprafața corpului este decorată cu patru semicercuri plasate pe laterale, dintre care două mai păstrează urme de email de culoare albastră. A doua piesă (fig. 26) corpul plat, sub forma unui disc rotund, a cărui suprafață este decorată cu email de culoare albastră. În interior sunt inserate trei puncte realizate din email de culoare portocalie. Pe una

³⁶ *Ibidem*, p. 205.

³⁷ *Ibidem*, p. 205.

³⁸ Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, *op. cit.*, p. 56; Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 208; Cociș, Marinoiu, *op. cit.*, p. 104; Sorin Cociș, *Fibulele romane din Dobrogea*, p. 256.

³⁹ Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, *op. cit.*, p. 56; Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 208; Cociș, Marinoiu, *op. cit.*, p. 104; Sorin Cociș, *Fibulele romane din Dobrogea*, p. 256.

⁴⁰ Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, *op. cit.*, p. 205.

⁴¹ *Ibidem*, p. 205.

⁴² *Ibidem*, p. 205.

dintre margini este confecționată o protuberanță cu două orificii, ce poate reprezenta un cap de animal. Întregul aspect al decorului poate simboliza imaginea unei broaște țestoase. Ultimul exemplar (fig. 27) corpul plat, sub forma unui patrulater, realizat în două trepte și cu patru mici “aripioare” laterale, dispuse câte două pe fiecare parte, dintre care mai sunt vizibile doar trei. Nu se păstrează urme de decor emailat.

Se cunoaște faptul că acest tip de fibulă a luat naștere în lumea celtică apuseană, dar a fost utilizat pe scară largă de romani⁴³. Numărul acestora este redus în Dacia iar exemplarele constituie importuri⁴⁴. Analogii pentru piesa de la Mediaș avem la Stupini, însă la nivelul Imperiului acestea sunt numeroase în centre precum Intercisa, Tristene, Augst sau Dubovac⁴⁵. Din punct de vedere cronologic fibulele emailate se încadrează în a doua jumătate a secolului II și prima jumătate a secolului III⁴⁶.

Fibulă cu semidisc (post romană). Fibula cu semidisc (fig. 21) specifică perioadei post-romane, din care se păstrează doar o parte din corpul piesei. Piciorul este realizat într-o formă puternic ovoidală. Lipsesc atât resortul, acul, cât și portagrafa. Din punctul nostru de vedere exemplarul este un artefact specific culturii Sântana de Mureș – Cerneahov având o analogie interesantă în piesa descoperită la Albiș, deși asemenea artefacte au mai fost inventariate în apropiere la Bratei și Ațel⁴⁷. Din punct de vedere cronologic acest tip de fibulă se încadrează în a doua jumătate a secolului III și sfârșitul secolului IV⁴⁸ și din punct de vedere etnic populației gotice⁴⁹.

⁴³ Sorin Cociș, Corneliu Gaiu, *op. cit.*, p. 56.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 56.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 56.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 56, 57.

⁴⁷ Szolt Szekely, *Așezarea culturii Sântana de Mureș – Cerneahov de la Albiș (comuna Cernat, jud. Covasna)*, în: Cumidava, XXX, 2007, p. 35.

⁴⁸ Zoltan Szekely, *Materiale ale culturii Sântana de Mureș din Sud – estul Transilvaniei*, în Aluta, I, 1969, p. 24-113; Szolt Szekely, *Așezarea culturii*, p. 35.

⁴⁹ Szekely 1999 - Szolt Szekely, *Goten und Gepiden im Olt – Tal, în Transilvanica Arhæologische Untersuchungen zür Älteren Geschichte des Südöstlichen Mittel – Europa*. Gedenkschrift für Kurt Horedt, Internationale Archaeologie – Studia Honoraria, Band 7, Verlag Marie Leidorf GmbH, Rahden/ Westf, 1999, p. 303-307; Szolt Szekely, *Așezarea culturii*, p. 35.

Catalog. Descrierea pieselor

1. Tip / Nr. inv.: Fibulă aucissa / 8909 (Fig. 1);

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima / 2016

Locul descoperirii: Bazna (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4,2 cm, greutate = 5 g.

Datare: 150-220 p. Chr.

2. Tip / Nr. inv.: Fibulă cu piciorul întors pe dedesubt / 8910 (Fig. 2);

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima / 2016

Locul descoperirii: Bazna (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 5,5 cm, greutate = 3 g.

Datare: sec. III p. Chr.

3. Tip / Nr. inv.: Fibulă cu genunchi / 8911 (Fig. 3);

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima / 2016

Locul descoperirii: Bazna (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 2,5 cm, greutate = 7 g

Datare: sec. II – III p. Chr.

4. Tip / Nr. inv.: Fibulă ancoră / 8931 (Fig. 4);

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2016

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4,7 cm, greutate = 14 g

Datare: sec. II – III p. Chr.

5. Tip / Nr. inv.: Fibulă puternic profilată / 8932 (Fig. 5)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2016

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4,8 cm, greutate = 10 g

Datare: sec. II p. Chr.

6. Tip / Nr. inv.: Fibulă ancoră / 9053 (Fig. 6)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima / 2014

Locul descoperirii: Mediaș (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: întreagă

Dimensiuni: lungime = 6 cm, greutate = 32 g

Datare: sec. II – III p. Chr.

7. Tip / Nr. inv.: Fibulă aucissa / 9054 (Fig. 7)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima / 2014

Locul descoperirii: Mediaș (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 5,2 cm, greutate = 10 g

Datare: 150-220 p. Chr.

8. Tip / Nr. inv.: Fibulă ancoră / 9055 (Fig. 8)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: aproape întreagă

Dimensiuni: lungime = 4,6 cm, greutate = 9 g

Datare: sec. II – III p. Chr.

9. Tip / Nr. inv.: Fibulă ancoră / 9056 (Fig. 9)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4 cm, greutate = 18 g

Datare: sec. II – III p. Chr.

10. Tip / Nr. inv.: Fibulă / 9057 (Fig. 10)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4,5 cm, greutate = 8 g

Descriere: fibulă confecționată dintr-o singură bucată, cu corpul plat, realizat sub forma unui romb. Suprafața corpului este decorată cu o linie mediană, puternic adâncită. Resortul mai păstrează trei spire. Lipssește acul și portagrafa.

Datare:

11. Tip / Nr. inv.: Fibulă puternic profilată / 9058 (Fig. 11)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4,5 cm, greutate = 8 g

Datare: sec. II p. Chr.

12. Tip / Nr. inv.: Fibulă ancoră / 9059 (Fig. 12)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4,5 cm, greutate = 12 g

Datare: sec. II – III p. Chr.

13. Tip / Nr. inv.: Fibulăcu genunchi/ 9060 (Fig. 13)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 3,7 cm, greutate = 5 g

Datare: sec. II – III p. Chr.

14. Tip / Nr. inv.: Fibulă norico-panonică / 9061 (Fig. 14)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4,5 cm, greutate = 7 g

Datare: sec. I – II p. Chr.

15. Tip / Nr. inv.: Fibulă norico-panonică / 9062 (Fig. 15)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 2,5 cm, greutate = 4 g

Datare: sec. I – II p. Chr.

16. Tip / Nr. inv.: Fibulă cu corpul în formă de trompetă / 9063 (Fig. 16)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma –
Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)
Material / Tehnică de realizare: bronz /
turnare
Stare de conservare: fragmentară
Dimensiuni: lungime = 2,8 cm, greutate =
12 g
Datare: sec. I – II p. Chr.

**17. Tip / Nr. inv.: Fibulă cu corpul în
formă de trompetă / 9064 (Fig. 17)**

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor
Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma –
Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)
Material / Tehnică de realizare: bronz /
turnare
Stare de conservare: fragmentară
Dimensiuni: lungime = 2,5 cm, greutate =
10 g
Datare: sec. I – II p. Chr.

**18. Tip / Nr. inv.: Fibulă norico-
panonică / 9065 (Fig. 18)**

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor
Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma –
Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)
Material / Tehnică de realizare: bronz /
turnare
Stare de conservare: fragmentară
Dimensiuni: lungime = 1,8 cm, greutate =
5 g
Datare: sec. I – II p. Chr.

**19. Tip / Nr. inv.: Fibulă norico-
panonică / 9066 (Fig. 19)**

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor
Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma –
Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)
Material / Tehnică de realizare: bronz /
turnare
Stare de conservare: fragmentară
Dimensiuni: lungime = 2,6 cm, greutate =
4 g
Datare: sec. I – II p. Chr.

20. Tip / Nr. inv.: Fibulă / 9067 (Fig. 20)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor
Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma –
Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz /
turnare
Stare de conservare: fragmentară
Dimensiuni: lungime = 2 cm, greutate = 4
g
Descriere: fibulă puternic fragmentară,
din care se păstrează doar o mică parte din
capul piesei. Resortul păstrează patru
spire, dispuse pe una dintre laturi. Pe corp
sunt vizibile urmele unui decor incizat
format din linii în zig-zag.

**21. Tip / Nr. inv.: Fibulă cu semidisc
(post romană) / 9068 (Fig. 21)**

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor
Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma –
Dumbrăveni – Hoghilag (jud. Sibiu)
Material / Tehnică de realizare: bronz /
turnare
Stare de conservare: fragmentară
Dimensiuni: lungime = 6,2 cm, greutate =
9 g
Datare: sec. IV p. Chr. (?)

**22. Tip / Nr. inv.: Fibulă norico-
panonică / 9069 (Fig. 22)**

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor
Dima / 2016

Locul descoperirii: zona Târnava – Copșa
Mică – Micăsasa (jud. Sibiu)
Material / Tehnică de realizare: bronz /
turnare
Stare de conservare: fragmentară
Dimensiuni: lungime = 4, cm, greutate =
10 g
Datare: sec. I – II p. Chr.

**23. Tip / Nr. inv.: Fibulă în formă de T /
9070 (Fig. 23)**

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor
Dima / 2016

Locul descoperirii: zona Târnava – Copșa
Mică – Micăsasa (jud. Sibiu)
Material / Tehnică de realizare: bronz /
turnare
Stare de conservare: fragmentară
Dimensiuni: lungime = 3,5 cm, greutate =
9 g
Datare: sec. II – III p. Chr.

24. Tip / Nr. inv.: Fibulă omega / 9071 (Fig. 24)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: diametru = 5 cm, greutate = 20 g

Datare: sec. I – III p. Chr.

25. Tip / Nr. inv.: Fibulă geometrică emailată / 9233 (Fig. 25)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4 cm, greutate = 5 g

Datare: sec. I – II p. Chr.

26. Tip / Nr. inv.: Fibulă geometrică emailată / 9234 (Fig. 26)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 3,3 cm, greutate = 5 g

Datare: sec. I – II p. Chr.

27. Tip / Nr. inv.: Fibulă geometrică emailată / 9235 (Fig. 27)

Descoperitor / Anul descoperirii: Victor Dima jr. / 2015

Locul descoperirii: zona Alma – Dumbrăveni (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 3,8 cm, greutate = 6 g

Datare: sec. I – II p. Chr.

28. Tip / Nr. inv.: Fibulă cu genunchi / 9236 (Fig. 28)

Descoperitor / Anul descoperirii: Gabriel Tătar / 2020

Locul descoperirii: zona Valea Lungă – Dârlos (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 4 cm, greutate = 20 g

Datare: sec. II – III p. Chr.

29. Tip / Nr. inv.: Fibulă ancoră / 9237 (Fig. 29)

Descoperitor / Anul descoperirii: Gabriel Tătar / 2020

Locul descoperirii: zona Valea Lungă – Dârlos (jud. Sibiu)

Material / Tehnică de realizare: bronz / turnare

Stare de conservare: fragmentară

Dimensiuni: lungime = 5 cm, greutate = 25 g

Datare: sec. II – III p. Chr.

**BRONZE BROOCHES DISCOVERED BY DETECTION IN THE MEDIAȘ TOWN
AREA
(Summary)**

This study aims to analyze typologically and chronologically a number of 29 brooches, most of them belonging to the Roman era. The pieces are unique and help us from a more complete picture of the stage, of the level of Romanization achieved in this exclusively rural area.

Cuvinte cheie: Dacia, fibule romane, Imperiul Roman, coloniști, Barbaricum, origine.

Key words: Dacia, roman brooches, Roman Empire, settlers, Barbaricum, origin.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 11.

Fig. 12.

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 13.

Fig. 14.

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 15.

Fig. 16.

Fig. 7.

Fig. 8.

Fig. 17.

Fig. 18.

Fig. 9.

Fig. 10.

Fig. 19.

Fig. 20.

Fig. 21.

Fig. 22.

Fig. 23.

Fig. 24.

Fig. 25.

Fig. 26.

Fig. 27.

Fig. 28.

Fig. 29.